

О. В. Музиченко-Козловська
Національний університет “Львівська політехніка”

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В УКРАЇНІ

<https://doi.org/>

© Музиченко-Козловська О. В., 2023

З’ясовано сутність поняття “стратегія”, а саме: стратегія – це послідовність дій і рішень, які здійснює організатор процесу, які ведуть до розроблення специфічної стратегії (наприклад, розвитку), призначених для того, щоб допомогти йому досягти своїх цілей та місії. Запропоновано визначення екологічних (“зелених”) інвестицій. Розроблено перелік заходів цільової програми розвитку екологічного інвестування в країні, які можуть передбачати залучення капітальних вкладень на усіх стадіях виробництва продукції.

Ключові слова: стратегія; екологічне інвестування; “зелені” інновації; потенціал; SWOT-аналіз; природні ресурси; країна.

Постановка проблеми

За сучасних кризових умов, серед яких, зокрема, війна Російської федерації проти України, зміна клімату, зменшення природних ресурсів та погіршення стану навколишнього природного середовища, актуальною стає проблема розвитку інвестиційної діяльності на засадах сталого розвитку, тобто екологічного інвестування.

Важливо, щоб після перемоги України у війні з Російською федерацією для відбудови країни було залучено міжнародні інвестиції для відновлення інфраструктури з урахуванням принципів “зеленої” економіки, відповідального екологічного інвестування, адже проблеми, пов’язані із погіршенням якості довкілля, зростанням цін на природні ресурси, залишаються актуальними. Для вирішення цих проблем доцільно розробити та впроваджувати у дію стратегію розвитку екологічного інвестування в країні.

Для вирішення цих проблем доцільно планувати відбудову економіки країни із реалізацією природоохоронних заходів під час проектування, організування та виробництва продукції, а також із застосуванням інноваційних ресурсощадних техніки та технологій, які потребують значних обсягів інвестицій, зокрема екологічного спрямування. Ефективність діяльності із залучення екологічних інвестицій істотно залежить від правильно розробленої стратегії їх розвитку. Адже лише діагностика інвестиційного потенціалу території та аналізування впливу факторів внутрішнього та зовнішнього впливу дадуть змогу досягти цілей стратегії розвитку екологічного інвестування в її межах, що зумовлює доцільність та актуальність вибраної теми дослідження.

Актуальність дослідження

Проблематика залучення екологічного інвестування в країні, яка перебуває в умовах воєнного стану, набуває все більшої актуальності серед науковців та практиків, оскільки саме під час розроблення стратегії його розвитку можна з’ясувати цілі, місію, діагностувати інвестиційний потенціал,

вплив факторів зовнішнього середовища та розробити заходи цільової програми стимулювання екологічного інвестування в країні, а державу вивести з кризи та здійснити відбудову економіки та інфраструктури після перемоги над Російською федерацією на засадах сталого розвитку.

Формулювання цілей статті

Мета дослідження – визначення науково-методичного підходу до моделювання стратегії розвитку екологічного інвестування в країні за допомогою SWOT-аналізу, а також розроблення рекомендацій щодо формування цільової програми розвитку екологічного інвестування в його межах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Про актуальність та ефективність екологічного інвестування з метою сталого розвитку економіки країни свідчать численні праці науковців та практиків, а також увага міжнародних організацій.

З'ясуємо сутність поняття “стратегія” за визначеннями різних науковців.

С. М. Гончаров та Н. Б. Кушнір пропонують таке трактування поняття: “стратегія – це основні форми та методи перспективних дій, пов’язаних із вирішенням основних проблем, реалізацією стратегічних програм, досягненням значних, перспективних стратегічних цілей” [1, с. 237].

За твердженням Л. Г. Ліпич та Н. О. Грицюк, “стратегія – це план довгострокових дій, які направлені на досягнення стратегічних цілей ..., що діє в умовах невизначеності, обмеженості ресурсів та формується під впливом зовнішнього середовища, процесів всередині організації та залежить від стану його життєвого циклу” [2].

Американські дослідники М. Мескон, М. Альберт і Ф. Хедоурі пояснюють поняття “стратегія” як “набір дій і рішень, вжитих керівництвом, які ведуть до розробки специфічних стратегій, призначених для того, щоб допомогти організації досягти своїх цілей” [3].

За дослідженням Н. В. Даций, “стратегія – це системний підхід до вибору найзагальніших напрямів розвитку економіки, що з урахуванням ціннісних орієнтирів є пріоритетними і є найбільш загальними контурами заходів для досягнення передбачуваних результатів (зростання економіки, активізація інвестиційної діяльності)” [4].

Об’єднує наведені вище підходи до визначення сутності поняття “стратегія” те, що в результаті реалізації етапів планування виникає прагнення досягти певних цілей та завдань. Вважатимемо, що стратегія – це послідовність дій і рішень, які здійснює організатор процесу, що ведуть до розроблення специфічної стратегії (наприклад, розвитку), призначених для того, щоб допомогти йому досягти своїх цілей та місії.

Науковці пропонують різні трактування поняття екологічних інвестицій.

О. Вишницька пропонує таке визначення екологічних інвестицій: “усі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються у господарську діяльність і спрямовані на зменшення негативної антропогенної дії на навколишнє середовище, зниження екодеструктивного впливу процесів виробництва, споживання та утилізації товарів та послуг; збереження, раціональне використання природних ресурсів та покращення природно-ресурсного потенціалу територій; забезпечення екологічної безпеки країни, внаслідок яких досягаються екологічний, соціальний та економічний результати” [5, с. 52].

І. П. Петренко вважає, що результатом екологічних інвестицій має бути сталий розвиток суспільства та його природного оточення [6].

Т. В. Орехова, М. М. Роздобудько у своїй статті зазначають, що ключовою ознакою “зелених” інвестицій є відновлення екосистеми та охорона довкілля [7].

А. С. Воронцова та ін. поняття “зелені інвестиції” трактують як таке, що ґрунтується на орієнтації на “зелені” активи: наприклад, компанії, що вирішують екологічні питання, є енергоефективними, займаються переробкою відходів, контролюють забруднення тощо [8].

За дослідженням Т. В. Пимоненко, “зелені інвестиції – майнові та інтелектуальні цінності, що спрямовуються в ресурсозберігаючі, а також еколого безпечні матеріальні й нематеріальні активи,

зелені фінансові інструменти, заходи щодо формування екосвідомого внутрішньокорпоративного та ринкового середовищ із метою одержання явних і латентних економічних, екологічних та соціальних ефектів” [9].

До екологічних (“зелених”) інвестицій зараховують всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладають в: інформаційні, організаційні, практичні, комерційні, маркетингові та економічні заходи, які стосуються гармонізації відносин людини та навколишнього природного середовища; екологічно чисте виробництво та споживання; науково-дослідницькі роботи з розроблення екологічно чистих техніки та технологій; природоохоронні заходи (запобігання, обмеження та контролювання шкідливих викидів та скидів, усунення забруднення та відновлення стану довкілля); проекти ефективного споживання енергії; розроблення відновлюваних джерел енергії; управління змінами клімату; управління відходами; оптимальне використання й економне залучення до господарської діяльності природних ресурсів, у результаті яких утворюється прибуток (доход) та/або досягається соціальний та екологічний ефекти.

Результати дослідження Хелен С. Ду, Баоцян Чжань, Цзяхонг Сю, Сяогуан Ян [10] підтверджують, що на поширення екологічних інвестицій більше впливають економічні та екологічні чинники, ніж політичні.

Ruikun Peng, Huichun Huang, Xinchao Zhang у статті зазначають [11], що “зелені” інвестиції значно підвищили місцевий екологічний рівень і менше впливали на “зелений” екологічний рівень навколишніх територій. “Зелені” інновації істотно впливають на “зелені” інвестиції для просування “зеленої” екології в місцевих і прилеглих районах, перешкоджаючи розвитку “зеленої” екології. Екологічне регулювання збільшило ефект місцевих екологічних інвестицій для сприяння екологічним інноваціям і має гальмівний вплив на прилеглі території. Крім того, екологічне регулювання гальмує вплив місцевих “зелених” інвестицій на сприяння “зеленій” екології. Нарешті, вплив “зелених” інвестицій на місцеву “зелену” екологію є значним лише у східному регіоні. Ефект у західному регіоні незначний. Це дослідження має важливе практичне значення для сприяння “зеленому” екологічному розвитку Китаю.

У статті [12] з’ясовано, що на стимулювання екологічних інвестицій істотно впливає підтримка з боку уряду, зокрема, – це гарантовані кредити, зниження ставок податків, гранти, що пропонують для закупівлі “зелених” технологій, і достатньо інформації про важливість “зелених” інвестицій для приватних організацій.

Л. Устиновичус, А. Комаровська, Р. Комаровський за результатами дослідження [13] довели, що для створення ефективної системи залучення прямих внутрішніх та іноземних інвестицій вибирають напрям інвестування в процесі реалізації інвестиційної стратегії на засадах сталого розвитку.

У статті П. М. Фальконе [14] виявлено, що тривалі відносини з банком сприяють залученню компаній до стратегій “зеленого” інвестування з метою зменшення їх впливу на навколишнє середовище. І навпаки, наявність кількох кредитних історій може конкретно перешкоджати інвестиціям фірми в екологічні інновації.

У статті [15] визначено, що важливими для прийняття рішення про місце та обсяги інвестицій є такі групи показників: економічний розвиток регіону; ринкова інфраструктура; фінансовий сектор; людські ресурси.

Вчені Дандан Юй, Юнь Цао, Мінчан Цао, Хайген Сюй у своєму дослідженні [16] стверджують, що для реалізації програм екологічної стійкості необхідно прийняти оптимізовані інвестиційні стратегії з погляду розподілу, стабільності та безперервності, збільшуючи обсяг державних коштів та диверсифікуючи фінансові шляхи, адже на національному рівні виявлено добру стабільність і послідовність інвестицій в програми екологічної стійкості, однак їхні щорічні інвестиції сильно відрізнялися в різних провінціях.

Однак вирішення проблеми формування стратегії розвитку екологічного інвестування в країні з метою освоєння його потенціалу та розроблення цільової програми поширення екологічного інвестування потребує подальшого дослідження, зокрема, в Україні.

Аналіз літератури за темою дослідження дав змогу сформулювати таку гіпотезу.

Гіпотеза: від зміни елементів інвестиційної стратегії екологічного інвестування залежить ефективність її реалізації в країні. Це актуалізує визначення заходів стратегії розвитку екологічного інвестування в країні, задає алгоритм досягнення мети дослідження та пояснює аспект прийняття рішень щодо стимулювання екологічних інвестицій у країні.

Виклад основного матеріалу

Для досягнення поставленої мети у методології дослідження, використаній у цій статті, передбачено такі етапи:

Етап 1 – інформаційне забезпечення стратегії розвитку екологічного інвестування в країні.

Етап 2 – встановлення місії та цілей стратегії розвитку екологічного інвестування в країні. Етап

3 – визначення напрямів та заходів екологічного інвестування в Україні.

Етап 4 – діагностування потенціалу інвестиційно-інноваційної діяльності в країні.

Етап 5 – прогнозування умов екологічного інвестування в країні, яке передбачає визначення можливостей і загроз.

Етап 6 – розроблення стратегії розвитку екологічного інвестування в країні.

Етап 7 – оцінювання вибраної стратегії.

Етап 8 – формування цільової програми розвитку екологічного інвестування в країні.

Апробуємо методику стратегії розвитку екологічного інвестування в країні на прикладі України.

Етап 1 – інформаційне забезпечення стратегії розвитку екологічного інвестування в країні. Для цього проаналізуємо динаміку капітальних інвестицій на охорону навколишнього природного середовища в Україні, а результати зведемо у табл. 1.

Таблиця 1

Динаміка капітальних інвестицій на охорону навколишнього природного середовища в Україні*

№	Види інвестицій	2016	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.
1	2	3	4	5	6	7
1	Капітальні інвестиції на охорону атмосферного повітря і проблеми зміни клімату, тис. грн	2502805,8	2608027,4	3505920,6	4276767,6	5595319,4
2	Очищення зворотних вод, тис. грн	1160029,1	1276530,2	1692640,7	1753869,1	1578201,4
3	Поводження з відходами, тис. грн	2208676,6	2470969,5	1182045,8	5754260,9	2899793,4
4	Захист і реабілітація ґрунту, підземних і поверхневих вод, тис. грн	419988,9	1284502,0	1444291,6	1721924,9	2554224,5
5	Інші заходи, тис. грн	7098976,9	3385506,1	2249380,6	2748849,3	612111,1
Разом		13390477,3	11025535,2	10074279,3	16255671,8	13239649,8

*Сформувала автор за даними Державної служби статистики України [17].

Аналізування показників, які відображають динаміку капітальних інвестицій на охорону навколишнього природного середовища в Україні (див. табл. 1), показує, що на кінець аналізованого періоду витрати за усіма видами збільшили, що позитивно для економіки та навколишнього природного середовища, істотно погіршились лише показники “інших заходів” у 2020 р.

Важливим видом інвестицій є витрати на інноваційну діяльність. Проаналізуємо динаміку витрат на інноваційну діяльність промислових підприємств в Україні, а результати внесемо у табл. 2.

Таблиця 2

Динаміка витрат на інноваційну діяльність промислових підприємств в Україні*

№	Види інвестицій	2016	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.
1	2	3	4	5	6	7
1	Витрати на інновації, млн грн:	23 229,5	9 117,5	12 180,1	14 220,9	14 406,7
2	зокрема: за рахунок коштів інвесторів-нерезидентів, млн грн	23,4	107,8	107,0	42,5	125,3
3	Частка від загального обсягу витрат на інновації, %	0,1	1,2	0,9	0,3	0,9

*Сформувала автор за даними Державної служби статистики України [17].

Проаналізуємо показники, які відображають динаміку витрат на інноваційну діяльність промислових підприємств в Україні (див. табл. 2). Як бачимо, кількість інвестицій у 2020 р. порівняно з 2016 р. істотно зменшилась, однак позитивною тенденцією є збільшення обсягів іноземних інвестицій. Однак їхня частка у загальному обсязі цього виду інвестицій незначна.

Фінансування наукових досліджень і розробок теж є важливим напрямом витрат, які можуть сприяти розвитку “зеленої” економіки. Проаналізуємо динаміку цих витрат в Україні, а результати наведемо у табл. 3.

Таблиця 3

Динаміка витрат на виконання наукових досліджень і розробок в Україні*

№	Види інвестицій	2016	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.
1	2	3	4	5	6	7
1	Разом витрат, млн грн:	11 530,7	13 379,3	16 773,7	17 254,6	17 022,4
	зокрема на виконання:					
2	фундаментальних наукових досліджень, млн грн	2 225,7	2 924,5	3 756,5	3 740,4	4 259,0
3	прикладних наукових досліджень, млн грн	2 561,2	3 163,2	3 568,3	3 635,7	3 971,4
4	науково-технічних (експериментальних) розробок, млн грн	6 743,8	7 291,6	9 448,9	9 878,5	8 792,1

*Сформувала автор за даними Державної служби статистики України [17].

Аналізування показників, які відображають динаміку витрат на виконання наукових досліджень і розробок в Україні (див. табл. 3), показує, що кількість витрат щороку зростає, а найбільше фінансували науково-технічні (експериментальні) розробки, що є позитивним, адже може сприяти впровадженню нових технологій та техніки, зокрема екологічних та ресурсощадних.

Результати аналізування стану екологічно спрямованого інвестування в Україні (див. табл. 1–3) показують, що за даними Державної служби статистики України здійснюються капітальні вкладення

на охорону природного довкілля, на інноваційну діяльність промислових підприємств та на виконання наукових досліджень і розробок. Інші види “зеленого” інвестування не відображені у статистичних показниках або не здійснюються. Це дає підстави стверджувати, що інвестиційна діяльність щодо екологічно спрямованих видів економічної діяльності в Україні недостатня і потребує удосконалення.

Етап 2 – встановлення місії та цілей стратегії розвитку екологічного інвестування в країні. Для відновлення країни після здобуття перемоги України у війні з Російською федерацією доцільно модернізувати інфраструктуру, збільшити кількість робочих місць та оновити промисловий комплекс, дотримуючись принципів відповідального виробництва та споживання для досягнення цілей сталого розвитку в усіх сферах життєдіяльності населення. В таких нелегких умовах місією стратегії розвитку екологічного інвестування в Україні може бути підвищення рівня задоволення потреб та запитів населення та оздоровлення довкілля, а цілями – зростання економічного розвитку та освоєння потенціалу України для екологічного інвестування.

Етап 3 – визначення напрямів та заходів екологічного інвестування в Україні, які наведемо у табл. 4.

Таблиця 4

Основні напрями та заходи екологічного інвестування в Україні*

№	Напрями	Заходи
1	2	3
1	Економічний	Добування та переробка сировини із використанням екологічно чистих технологій; зменшення використання природних вичерпних ресурсів; раціональне природокористування; виробництво екологічно чистої продукції; енергоефективне виробництво; покращення організування виробничих процесів; якість продукції; застосування екологічно чистих технологій; розвиток “зеленої” енергетики
2	Екологічний	Покращення стану навколишнього природного середовища; зменшення викидів та скидів; формування системи управління відходами; упровадження екологічного менеджменту в систему управління підприємством; здійснення регулярного екологічного аудиту підприємств
3	Соціальний	Мотивування екологічно спрямованого споживання; просвітницька та освітня діяльність щодо покращення екологічної культури поведінки людей
4	Інноваційний	Наукові та прикладні дослідження; новітні організаційно-технічних рішення; використання нових маловідхідних, ресурсозбережних та безвідхідних технологій; перехід на технології замкнутого циклу; покращання інвестиційного іміджу підприємства
5	Системний	Контролювання та моніторинг дотримання екологічних законодавчих норм та правил; розвиток електричного та вело- транспорту; покращення водопостачання та системи комунального господарства; упровадження системи управління відходами; система життєзабезпечення населення; забезпечення екологічної безпеки країни
6	Туристичний	Підвищення туристичної привабливості країни
7	Геополітичний	Поліпшення інвестиційного іміджу країни; покращення бренду країни

*Склала автор.

Етап 4 – діагностування потенціалу інвестиційно-інноваційної діяльності в країні. Для цього проаналізуємо забезпеченість України власними природними ресурсами (табл. 5), стан основних виробничих фондів у її межах (табл. 6) та інноваційну діяльність промислових підприємств в Україні (табл. 7).

Стан забезпеченості України власними природними ресурсами*

№	Корисна копалина	Балансові (видобувні) запаси			
		2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.
1	2	3	4	5	6
1	Газ природний, млн м ³	905623	829 449	804369	779 118
2	Нафта, тис. т	121124	109 574	99986	94 101
3	Природний газ (метан), млн м ³	349907,5	349 854,82	344993,83	341 593,29
4	Кам'яне вугілля, тис. т	52 877 578	52727 045	52 636 158	52 453 213
5	Руда залізна, тис. т	27093660,3	27 159 072	26 606 728,8	26 583 369,2
6	Руди алюмінію, тис. т	18 885	18 885	18 885	18 885
7	Руда срібла, тис. т	19080,31	19080,31	19 080,31	19 080,31
8	Бурштин, кг	1 412 011,47	1 469 707,43	1 470 321,23	1 403 803,64
9	Води підземні промислові, м ³ /добу	33465,00	33465,00	344993,83	341593,29
10	Води підземні мінеральні, м ³ /добу	93923,2	93 036,2	94 134,2	95344,2

*Склала автор за даними Державної служби геології та надр України [18–21].

Як показує аналізування показників, які відображають забезпеченість України власними природними ресурсами (див. табл. 5), запаси більшості корисних копалин щороку несуттєво зменшуються.

Показники, які відображають стан основних виробничих фондів в Україні за видами економічної діяльності, зведемо у табл. 6.

Стан основних виробничих фондів в Україні*

№	Види економічної діяльності	Ступінь зношення, %				
		2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.
1	2	3	4	5	6	7
1	Промисловість	69,4	59,1	66,4	59,1	63,9
2	Переробна промисловість	76,4	64,6	64,3	51,4	63,0
3	Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	54,6	47,2	43,1	36,5	47,3
4	Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	62,1	57	73,7	68,9	69,9
5	Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	60,5	60,7	77,4	70,3	52,7
6	Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	50,6	47,6	62,9	54,1	48,1
7	Професійна, наукова та технічна діяльність	51,9	54	50,3	45,4	54,1
8	Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	59,4	51	54,6	42,1	45,9
9	Освіта	42,7	42,4	41,1	45,1	47,3
10	Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	53,4	45,6	47,4	46,0	52,7

*Склала автор за даними Державної служби статистики України [17].

Аналізування показників, які відображають стан основних виробничих фондів в Україні (див. табл. 6), показує, що зношення більшості основних засобів досягає 78 %, однак спостерігається тенденція до поліпшення їхнього стану, що свідчить про часткове їх оновлення.

Стан упровадження інноваційних заходів на промислових підприємствах України проаналізуємо за допомогою показників, які наведено у табл. 7.

Таблиця 7

Упровадження інноваційних заходів на промислових підприємствах України*

№	Види заходів	Кількість за роками				
		2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.
1	Кількість упроваджених у виробництво нових технологічних процесів, одиниць	4139	2387	3843	2148	4066
2	з них нових, одиниць	978	477	968	418	691
3	Частка кількості інноваційно активних підприємств у загальній кількості промислових підприємств, %	18,9	16,2	16,4	15,8	16,8
4	Витрати на інновації, млн грн	23 229,5	9 117,5	12 180,1	14 220,9	14 406,9

*Склала автор за даними Державної служби статистики України [17].

Аналізування показників, які відображають упровадження інноваційних заходів на промислових підприємствах України (див. табл. 7), показує, що всі показники на кінець періоду поліпшились порівняно з попереднім роком.

Етап 5 – прогнозування умов екологічного інвестування в країні, яке передбачає визначення можливостей і загроз. Для цього здійснимо SWOT-аналіз національної економіки щодо можливості реалізації екологічних інвестицій, а результати зведемо у табл. 8.

Таблиця 8

SWOT-аналіз національної економіки щодо можливості реалізації екологічних інвестицій

Сильні сторони	Слабкі сторони
<p>Значний потенціал мінеральних ресурсів та корисних копалин, зокрема унікальних</p> <p>Великі площі орної землі з родючими чорноземами</p> <p>Розвинена мережа транспортних шляхів</p> <p>Велика кількість підприємств лісового господарства</p> <p>Значні обсяги природоохоронних територій</p> <p>Сприятливе географічне розташування</p> <p>Наявність навчальних закладів для підготовки фахівців</p> <p>Великий потенціал трудових ресурсів, зокрема висококваліфікованих</p>	<p>Несформована політика держави щодо стимулювання екологічних інвестицій</p> <p>Відсутність законодавчих актів щодо спрощення залучення інноваційних екологічних інвестицій</p> <p>Недостатній рівень обізнаності інвесторів щодо переваг “зелених” капіталовкладень</p> <p>Перешкоди для залучення міжнародних інвесторів на місцеві ринки</p> <p>Незначний досвід здійснення внутрішніх екологічних інвестицій</p> <p>Відсутність стратегії чи програм мотивування екологічного інвестування на державному рівні</p> <p>Невеликі середні доходи населення для переходу до екологічного споживання</p>

Сильні сторони	Слабкі сторони
Наявність конкурентоспроможних експорто-орієнтованих виробництв (птиця, пшениця, цукровий буряк, олія, мед) Наявність індустріальних парків та науково-дослідних установ	Недостатнє сприяння міжнародній співпраці з метою залучення інвестицій у “зелені” облігації
Можливості	Загрози
Готовність до переходу на екологічно спрямоване та ресурсоефективне господарювання Розширення ринку інноваційних технологій Паливно-енергетична незалежність Підвищення рівня продовольчої безпеки Підвищення інвестиційної привабливості країни Міжнародна підтримка екологічно спрямованих проєктів Збільшення кількості екологічно чистої продукції Поліпшення стану довкілля Покращення здоров'я населення Поліпшення іміджу країни на міжнародному інвестиційному ринку Перспективи вступу до ЄС	Зменшення темпів розвитку економіки через воєнні дії РФ Нестабільна політична ситуація через війну з Росією Високий рівень тінізації економіки Глобальні кліматичні зміни Збільшення цін на природні ресурси Стрімке загострення міграційних процесів, нестача робочої сили унаслідок війни з Росією Деградація сільськогосподарських земель внаслідок збільшення посівних площ технічних культур Ризики переходу до “зеленої” економіки Можливі втрати прибутків екологічно спрямованих підприємств

*Склала автор.

SWOT-аналіз економіки України показав (див. табл. 8), що вітчизняне господарство має значний потенціал для розвитку ринку екологічних інвестицій, однак для досягнення економічного розвитку та переходу на екологічно спрямоване виробництво та споживання найголовніше – здобути перемогу у війні з Росією. Наступними кроками повинні стати підтримка міжнародних інвесторів, підтримка урядом екологічних проєктів та стимулювання приватного бізнесу до “зеленого” інвестування.

Етап 6 – розроблення стратегії розвитку екологічного інвестування в країні. За результатами попередніх етапів з'ясовано, що в Україні достатній рівень потенціалу власних природних ресурсів, щороку збільшується кількість інноваційних заходів та витрат на інновації на промислових підприємствах, проте високий ступінь зношення основних виробничих фондів, які потребують впровадження інвестицій, зокрема екологічних. SWOT-аналіз теж продемонстрував достатній потенціал для екологічного інвестування, однак є значні загрози і великі можливості, що дає змогу сподіватись на покращення діяльності. Отже, вибираємо стратегію планування екологічного інвестування, адже після перемоги у війні з РФ необхідно відновлювати зруйновані підприємства, інфраструктурні об'єкти та житлові комплекси, а це доцільно робити за рахунок залучення екологічних інвестицій.

Етап 7 – оцінювання вибраної стратегії. Визначаємо відповідність місії та цілям діяльності, правильність вибору методів аналізу та чинників внутрішнього та зовнішнього середовищ, а також забезпечення конкурентних переваг. Вибрана стратегія спрямована на поліпшення використання потенціалу екологічного інвестування України, отже, вона сприятиме досягненню поставлених цілей – піднесенню економічного розвитку та збільшенню освоєння потенціалу України для екологічного інвестування. Якщо вибрана стратегія планування розвитку ринку екологічних інвестицій відповідає встановленим критеріям, приймаємо її для реалізації. Вибрана стратегія, що не відповідає критеріям, ризикована, її потрібно переглянути або вибрати альтернативну.

Етап 8 – формування цільової програми розвитку екологічного інвестування в країні. Якщо вибрана стратегія розвитку екологічного інвестування відповідає встановленим критеріям, приймаємо її до реалізації – розробляємо програму промоції та просування екологічного інвестування в країні, враховуючи результати аналізу, отримані на четвертому та п'ятому етапах стратегічного планування.

Заходи цільової програми розвитку екологічного інвестування в країні можуть передбачати залучення капітальних вкладень на усіх стадіях виробництва продукції. Для цього доцільно проаналізувати можливості:

- доступу до сировини, матеріалів, комплектуючих, які повинні відповідати встановленим екологічним критеріям, передбаченим у міжнародних стандартах серії ISO 14040 “Оцінка життєвого циклу”;
- покращення якості чи функціональних характеристик, ефективності застосування продукції;
- заміни небезпечних речовин, що входять до складу продукції, на безпечні;
- оптимізації використання сировини, палива, енергії, води та інших матеріалів протягом життєвого циклу продукту;
- використання вторинної сировини для повторного використання;
- розширення ринку збуту для екологічно чистої продукції;
- зменшення утворення відходів тощо;
- формування переліку пріоритетних (стратегічних) об'єктів екологічного інвестування, які доцільно пропонувати на розгляд інвесторам, особливо іноземним;
- формування переліку наукових парків і науково-дослідних установ, які мають можливості для співпраці з інвесторами у сфері екологічного інвестування;
- визначення внутрішніх та зовнішніх факторів, які впливають на імідж країни щодо сприятливого інвестиційного клімату в сфері екологічного інвестування;
- здійснення SWOT-аналізу національної економіки щодо можливості реалізації екологічних інвестицій;
- поширення інформації про конкурентні переваги країни щодо реалізації екологічних інвестицій;
- аналізування стану інвестування, намірів інвесторів і визначених пріоритетів залучення інвестицій у відповідні сфери і напрями діяльності з урахуванням специфіки регіонів;
- відображення актуальної інформації про інвестиційний потенціал відповідної сфери діяльності щодо можливостей екологічного інвестування на інформаційних вебресурсах (інвестиційних порталах) країни;
- поширення інформації про потенціал інвестиційної діяльності екологічного спрямування на порталі популяризації інвестиційного потенціалу країни;
- використання логотипу (бренду) країни на відповідних інформаційних ресурсах, довідкових матеріалах, продукції підприємств, які випускають екологічно чисту продукцію.

Висновки

У цьому дослідженні розкрито проблематику формування методики стратегії розвитку екологічного інвестування в країні, а також описано, на які заходи потрібно звернути увагу, щоб покращити цей вид діяльності в державі.

Об'єктом дослідження вибрано нашу країну, адже саме в її межах розташовані природні та атропогенні ресурси, унікальні для певної держави, які є визначальними для інвестиційної діяльності, зокрема екологічної.

На підставі виконаного дослідження запропоновано методика стратегії розвитку екологічного інвестування в країні, яка передбачає такі етапи: інформаційне забезпечення стратегії розвитку екологічного інвестування в країні; встановлення місії та цілей стратегії розвитку екологічного інвестування в країні; визначення напрямів та заходів екологічного інвестування в Україні; діагностування потенціалу інвестиційно-інноваційної діяльності в країні; прогнозування умов екологічного інвестування в країні, яке передбачає визначення можливостей і загроз; розроблення стратегії розвитку екологічного інвестування в країні; оцінювання вибраної стратегії; формування цільової програми розвитку екологічного інвестування в країні.

На відміну від інших досліджень, у нашій статті запропоновано конкретний, обґрунтований перелік етапів стратегії розвитку екологічного інвестування в країні за допомогою SWOT-аналізу.

Зокрема, запропоновано нові напрями вкладення інвестицій, які не враховано у дослідженнях інших авторів, – туристичний та геополітичний.

Практичне застосування запропонованої методики показало, що в Україні наявний потенціал для розвитку екологічного інвестування в країні.

У результаті апробації запропонованого науково-методичного підходу до моделювання стратегії розвитку екологічного інвестування визначено, що Україна має достатній потенціал для екологічного інвестування, однак є значні загрози і великі можливості, що дає змогу сподіватись на поліпшення діяльності.

Моделювання дало змогу виокремити також сильні сторони та можливості екологічного інвестування, зокрема, відзначити, що в Україні спостерігається позитивна динаміка збільшення витрат на: охорону навколишнього природного середовища; на інноваційну діяльність промислових підприємств; на виконання наукових досліджень і розробок; є значний потенціал мінеральних ресурсів та корисних копалин, зокрема унікальних; великі площі орної землі з родючими чорноземами; розвинена мережа транспортних шляхів; велика кількість підприємств лісового господарства; значні обсяги природоохоронних територій; сприятливе географічне розташування; багато навчальних закладів для підготовки фахівців; потенціал трудових ресурсів, зокрема висококваліфікованих; експорто-орієнтовані виробництва; індустриальні парки та науково-дослідні установи.

Результати дослідження дали змогу підтвердити гіпотезу та розробити рекомендації щодо покращення розвитку екологічного інвестування в країні.

Методику, запропоновану в статті та апробовану на прикладі України, можна використати для формування стратегії планування екологічного інвестування різних країн та розроблення програм розвитку “зелених” інвестиційних заходів країни. Практичну цінність запропонована методика матиме для управлінців профільних департаментів як на місцевому рівні, так і на державному, а також для практиків екологічної інвестиційної діяльності та суміжних сфер господарської діяльності країни, адже від ефективного планування екологічного інвестування істотно залежить імідж держави.

Однак є певні обмеження щодо застосованої у дослідженні методики: виникають труднощі та перешкоди у зацікавленні потенційних інвесторів, адже завжди є привабливіші сфери вкладення інвестицій.

Перспективи подальших досліджень

Продовження дослідження щодо формування стратегії розвитку екологічних інвестицій передбачає розроблення методичних підходів до оцінювання ефективності екологічних інвестиційних вкладень.

Список літератури

1. Гончаров С. М., Кушнір Н. Б. Тлумачний словник економіста / за ред. проф. С. М. Гончарова. Київ: Центр навчальної літератури, 2009. 264 с.

2. Ліпич Л. Г., Грицюк Н. О. Підходи до визначення поняття стратегія. *Інвестиції: практика та досвід*. 2013. № 8. С. 131–134.
3. Мескон М., Альберт М. і Хедоурі Ф. Основи менеджменту. URL: <https://infotour.in.ua/meskon.htm> (дата звернення 28.02.23 р.).
4. Дацій Н. В. Стратегії розвитку інвестиційної політики держави. *Інвестиції: практика та досвід*. 2010. № 15: URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/15_2010/4.pdf.
5. Вишницька О. І. Екологічні інвестиції: сутність, класифікація, принципи та напрями реалізації. *Вісник Сумського державного університету. Серія “Економіка”*. 2013. № 2. С. 51–58.
6. Петренко І. П. Екологічні інвестиції та джерела їх фінансування в Україні. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2018. URL: <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2018/32-2018/12.pdf>.
7. Орехова Т. В., Роздобудько М. М. Теоретичні аспекти та основні тенденції розвитку “зелених” інвестицій у глобальному вимірі. *Економіка і організація управління*. № 1 (45). DOI: <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2022.1.4>.
8. Воронцова А. С., Сльнікова Ю. В., Рудиченко А. Г. Структурно-функціональний підхід до ідентифікації відповідального інвестування. *Вісник Сумського державного університету. Серія “Економіка”*. 2021. № 1. С. 36–42. DOI: [10.21272/1817-9215.2021.1.5](https://doi.org/10.21272/1817-9215.2021.1.5).
9. Пімоненко Т. В. Маркетинг і менеджмент зелених інвестицій: автореферат дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.04. Суми, 2019. 34 с.
10. Helen S. Du, Baoqiang Zhan, Jiahong Xu, Xiaoguang Yang. The influencing mechanism of multi-factors on green investments: A hybrid analysis. *Journal of Cleaner Production*. 2019. Vol. 239. URL: <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2019.117977>.
11. Ruikun Peng, Huichun Huang, Xinchao Zhang. Study on the influence mechanism of green investment to promote green ecological development: Evidence from the provincial level in China. *Journal of Cleaner Production*. 2019. DOI: [10.1177/09583305x231153961](https://doi.org/10.1177/09583305x231153961).
12. Chițimiea A., Minciu M., Mantam A.-M., Ciocoiu C. T. and Veith C. The Drivers of Green Investment: A Bibliometric and Systematic Review. *Sustainability*. 2021. Vol. 13 (6). URL: <https://doi.org/10.3390/su13063507>.
13. Ustinovichius L., Komarovska A., Komarovski R. Methods of Determining the Region’s Investment Strategy. *Procedia Engineering*. 2017. Vol. 182. P. 732–738. URL: <https://doi.org/10.1016/j.proeng.2017.03.190>.
14. Falcone P. M. Green investment strategies and bank-firm relationship: A firm-level analysis. *Economics Bulletin*. 2018. Vol. 38 (4). P. 2225–2239. URL: https://www.researchgate.net/publication/329359983_Green_investment_strategies_and_bank-firm_relationship_A_firm-level_analysis.
15. Хопчан В.М. Теоретичні засади оцінювання інвестиційної привабливості регіону. *Ефективна економіка*. 2014. № 6. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3135>.
16. Dandan Yu, Yun Cao, Mingchang Cao, Haigen Xu. Enhancing China’s ecological sustainability through more optimized investment. *Global Ecology and Conservation*. 2022. Vol. 34. URL: <https://doi.org/10.1016/j.gecco.2022.e02049>.
17. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення 03.03.23 р.).
18. Державна служба геології та надр України. Мінеральні ресурси України. URL: <https://minerals-ua.info/stan-zapasiv.php?lngf=UA&stan=2016> (дата звернення 05.03.23 р.).
19. Державна служба геології та надр України. Мінеральні ресурси України. URL: <https://minerals-ua.info/stan-zapasiv.php?lngf=UA&stan=2017> (дата звернення 06.03.23 р.).
20. Державна служба геології та надр України. Мінеральні ресурси України. URL: <https://minerals-ua.info/stan-zapasiv.php?lngf=UA&stan=2018> (дата звернення 06.03.23 р.) (дата звернення 05.03.23 р.).
21. Державна служба геології та надр України. Мінеральні ресурси України. URL: <https://minerals-ua.info/stan-zapasiv.php?lngf=UA&stan=2019> (дата звернення 06.03.23 р.).

References

1. Goncharov S. M., Kushnir N. B. (2009). Explanatory dictionary of an economist / edited by prof. S. M. Goncharova. K.: Center of educational literature. 264 (in Ukrainian).

2. Lypych L. H., Hrytsyuk N. O. (2013). Approaches to defining the concept of strategy. *Investments: practice and experience*, No. 8, 131–134 (in Ukrainian).
3. Mescon, M., Albert, M., and Khedouri, F. (1988). Fundamentals of Management. Retrieved from: <https://infotour.in.ua/meskon.htm> (in English).
4. Datsiy N. V. (2010). Strategies for the development of the state's investment policy. *Investments: practice and experience*. No. 15. Retrieved from: http://www.investplan.com.ua/pdf/15_2010/4.pdf (in Ukrainian).
5. Vyshnytska O. I. (2013). Environmental investments: essence, classification, principles and directions of implementation. *Bulletin of Sumy State University. "Economy" series*, No. 2, 51–58 (in Ukrainian).
6. Petrenko I. P. (2018). Environmental investments and sources of their financing in Ukraine. *Scientific Bulletin of the International Humanitarian University*. Retrieved from: <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2018/32-2018/12.pdf> (in Ukrainian).
7. Orekhova T. V., Rozdobudko M. M. (2022). Theoretical aspects and main trends in the development of “green” investments in the global dimension. *Economics and management organization*. No. 1 (45). DOI: <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2022.1.4>.
8. Vorontsova A. S., Yelnikova Yu. V., Rudychenko A. G. (2021). A structural-functional approach to the identification of responsible investing. *Bulletin of the Sumy State University. Economy series*, No. 1, 36–42. DOI: [10.21272/1817-9215.2021.1-5](https://doi.org/10.21272/1817-9215.2021.1-5) (in Ukrainian).
9. Pimonenko, T. V. (2019). *Marketing and management of green investments: autoref. thesis ... dr. econ. sciences: 08.00.04*. Sumy. 34 (in Ukrainian).
10. Helen S. Du, Baoqiang Zhan, Jiahong Xu, Xiaoguang Yang. (2019). The influencing mechanism of multi-factors on green investments: A hybrid analysis. *Journal of Cleaner Production*. Vol. 239. Retrieved from: <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2019.117977> (in English).
11. Ruikun Peng, Huichun Huang, Xinchao Zhang (2019). Study on the influence mechanism of green investment to promote green ecological development: Evidence from the provincial level in China. *Journal of Cleaner Production*. DOI: [10.1177/0958305x231153961](https://doi.org/10.1177/0958305x231153961) (in English).
12. Chițimiea A., Minciu M., Mantam A.-M., Ciocoiu C. T. and Veith C. (2021). The Drivers of Green Investment: A Bibliometric and Systematic Review. *Sustainability*, 13 (6). Retrieved from: <https://doi.org/10.3390/su13063507> (in English).
13. Ustinovichius L., Komarovska A., Komarovski R. (2017). Methods of Determining the Region' Investment Strategy. *Procedia Engineering*. Vol. 182, 732–738. Retrieved from: <https://doi.org/10.1016/j.proeng.2017.03.190> (in English).
14. Pasquale Marcello Falcone P. M. (2018). Green investment strategies and bank-firm relationship: A firm-level analysis. *Economics Bulletin*, Vol. 38 (4), 2225–2239: Retrieved from: https://www.researchgate.net/publication/329359983_Green_investment_strategies_and_bank-firm_relationship_A_firm-level_analysis (in English).
15. Khopchan V. M. (2014). Theoretical basis of evaluation of investment attractiveness of the region. *Efektivna ekonomika*, No 6. Retrieved from: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3135> (in Ukrainian).
16. Dandan Yu, Yun Cao, Mingchang Cao, Haigen Xu. (2022). Enhancing China's ecological sustainability through more optimized investment. *Global Ecology and Conservation*. Vol. 34. Retrieved from URL: <https://doi.org/10.1016/j.gecco.2022.e02049> (in English).
17. State Statistics Service of Ukraine. Retrieved from: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
18. State Statistics Service of Ukraine. Mineral resources of Ukraine. Retrieved from: <https://minerals-ua.info/stan-zapasiv.php?lngf=UA&stan=2016>.
19. State Statistics Service of Ukraine. Mineral resources of Ukraine. Retrieved from: <https://minerals-ua.info/stan-zapasiv.php?lngf=UA&stan=2017>.
20. State Statistics Service of Ukraine. Mineral resources of Ukraine. Retrieved from: <https://minerals-ua.info/stan-zapasiv.php?lngf=UA&stan=2018>.
21. State Statistics Service of Ukraine. Mineral resources of Ukraine. Retrieved from: <https://minerals-ua.info/stan-zapasiv.php?lngf=UA&stan=2019> (06.03.23 p.).

**STRATEGY FOR THE DEVELOPMENT OF ENVIRONMENTAL
INVESTMENTS IN UKRAINE**

© *Muzychenko-Kozlovska O., 2023*

The article clarifies the essence of the concept of “strategy”, namely: strategy is a sequence of actions and decisions taken by the organizer of the process, which lead to the development of a specific strategy (for example, development) designed to help achieve its goals and mission.

The definition of ecological (“green”) investments is proposed, which includes all types of property and intellectual values that are invested in: informational, organizational, practical, commercial, marketing and economic measures that relate to the harmonization of human relations and the natural environment; environmentally friendly production and consumption; research works on the development of environmentally friendly equipment and technologies; environmental protection measures (prevention, limitation and control of harmful emissions and discharges, elimination of pollution and restoration of the environment); projects of efficient energy consumption; development of renewable energy sources; climate change management; waste management; optimal use and economic involvement of natural resources in economic activities and as a result of which profit (income) is generated and/or social and environmental effects are achieved.

To achieve the goal, the research methodology used in this article includes the following stages: information provision of the strategy for the development of ecological investment in the country; establishing the mission and goals of the strategy for the development of ecological investment in the country; diagnosing the potential of investment and innovation activities in the country; forecasting the conditions of environmental investment in the country, which involves the identification of opportunities and threats; development of a strategy for the development of ecological investment in the country; evaluation of the chosen strategy; formation of a target program for the development of ecological investment in the country.

A list of measures of the target program for the development of ecological investment in the country has been developed, which may involve attracting capital investments at all stages of production.

Key words: strategy; environmental investment; “green” innovations; potential; SWOT analysis; natural resources; country.